

ZIARE MAGHIARE DIN TRANSILVANIA ȘI UNGARIA DESPRE INIȚIATIVE ȘI ACȚIUNI CULTURALE ALE ROMÂNILOR DIN MONARHIA HABSBURGICĂ (1860—1863)*

Inaugurarea erei liberale în Austria și-a impus asupra tuturor formelor de manifestare publică amprenta sa înnoitoare. Atmosfera generală din imperiu, primenită de concesiile mai mult sau mai puțin voite, făcute de casa domnitoare în anii 1860—1861, se caracterizează printr-o efervescentă politică nu tocmai comună, printr-o intensitate și complexitate de acțiune și inițiative necunoscute deceniului care se scursese de la înăbușirea revoluției din 1848—49. Popoarele imperiului, și printre ele românii nu în ultimul rând, își activează acum și caută să-și valorifice energiile constrinse a se menține în stare latentă de mina de fier a administrației din perioada absolutistă.

Pe plan politic, economic și cultural, românii se avîntă spre ținte de mult îndrăgite, formulînd revendicări și inițiînd acțiuni, unele tot atît de noi pentru ei precum erau noțiunile de liberalizare și parlamentarism pentru bătrîna monarhie bicefală. Poporul de curînd deziobăgit își taie acum, sub îndrumarea oamenilor săi luminați, un făgaș propriu vieții lui naționale. Emulația politică și contradicțiile de interese care se înfruntă, mai ales în Transilvania, nu exclud, nu puteau să o facă, preocupările culturale, încercările de a înființa instituții de cultură, asociații culturale, menite a crea și fortifica un patrimoniu cultural național, a răspîndi cultura în masele largi ale poporului. Sub anumite aspecte, românii călcau acum pe căi mai puțin sau, cîteodată, de loc bătătorite înainte vreme.

Cum era și firesc, mișcarea culturală românească și-a găsit o reflecție de remarcabile dimensiuni în oglinda, ce-i drept cu ape destul de schimbătoare, care era presa națională sau aceea a altor popoare locuitoare ale imperiului. În Transilvania, presa românească, cea maghiară și cea săsească se întîlnesc pe terenul aprig disputat al egalității sau întîietății politice, dar, *lucru care trebuie subliniat*, își găsesc subiecte comune în fenomenul cultural. Fără îndoială, atitudinea luată în problemele culturale de cutare sau cutare ziar, fie ele românești, maghiare sau germane, acoperea de multe ori, voit sau nu, inevitabile dedesubturi politico-naționale. Terenul spiritual oferi totuși ocazii de înțelegere și apreciere reciprocă, potolînd uneori pasiunile iscate și întreținute de lupta politică înverșunată, în care poporul român din Transilvania și Ungaria se angajase hotărît a cuceri drepturi conforme numărului, ponderii lui în stat.

* În cercetarea noastră am folosit următoarele ziare: *Korunk*, *Kolozsvári Közlöny* (apărute la Cluj), *Alföld*, apărut la Arad și *Sürgöny* din Pesta. Primele două au fost cele mai importante ziare maghiare din Transilvania.

Am urmărit în presa maghiară, mai ales transilvăneană, a anilor 1860—1863, ecoul mișcării culturale românești, și prin aceasta atitudinea cercurilor culte maghiare, a grupărilor politice cu care ele se identificau sau se aflau în nemijlocită legătură, față de străduințele spirituale românești. Lăsând la o parte valoarea istorico-informativă a presei, relativă după cum se știe, ne-a interesat mai mult frecvența informațiilor pe care presa maghiară le oferea publicului său despre acțiunile culturale românești, importanța ce o acorda acestora și, în primul rînd, felul în care le-a apreciat și prezentat cititorilor maghiari. Nu credem că ar mai fi necesar a sublinia măsura în care tonul unui ziar putea influența, în acea epocă, sentimentele cititorului față de vecinul său de altă limbă, față de nevoile și strădaniile acestuia de înaintare, că, într-un cuvînt, și de pana ziaristului depindea atmosfera de conviețuire a grupărilor etnico-naționale. Să nu uităm că dacă nu toți cititorii, în tot cazul foarte mulți, luau ad litteram afirmațiile și informațiile din ziare, mai puțini fiind aceia care știau a citi și printre rînduri.

Ziarele maghiare mai importante, care apăreau între 1860—1863 în teritoriul cu majoritate românească din imperiu, credem a fi fost *Kolozsvári Közlöny* (Monitorul clujean), *Korunk* (Era noastră) și *Alföld* (Cimpia), primele două tipărite la Cluj, al treilea la Arad. În acestea ne-am căutat informațiile, și încă într-unul, *Sürgöny* (Telegrama), care apărea la Pesta, dar l-am folosit totuși dintr-o rațiune ce va fi lămurită în cele ce urmează.

Ar fi greu a face o grupare riguroasă a informațiilor pe care aceste ziare le conțin despre acțiunile culturale românești pentru perioada cercetată, căci în afară de faptul că publicațiile în discuție se referă la acțiuni foarte diferite ca loc și natură, ele nu sînt întru totul consecvente în urmărirea evoluției unei instituții, asociații sau întreprinderi culturale românești. Pe lângă faptul că articolele politice umpleau în cea mai mare parte paginile lor, într-o epocă atît de frămîntată ca aceea a anilor 1860—1866, rubricile culturale ale ziarelor maghiare au dat prioritate materialelor privind cultura maghiară. Totuși, coloanele lor fac tot mai adesea loc informațiilor despre mișcarea culturală românească, pentru simplul motiv că aceasta devine acum mai amplă, mai cuprinzătoare decît oricînd înainte, ea este manifestarea spirituală a unui popor pornit pe drumul unei viguroase ascensiuni, ale cărui fapte și realizări nu mai pot fi ignorate, dincolo de interesul specific gazetăresc de a întreține publicul cu informații variate și interesante, necesare bunului nume al publicației. Se poate afirma doar, că în cadrul informațiilor publicate de presa în limba maghiară despre mișcarea culturală românească, ponderea cea mai mare o au cele referitoare la societățile culturale, în special la „Astra“, cea mai importantă dintre ele. Mai trebuie să menționăm că de multe ori aceste informații au fost luate din alte ziare, din cele românești spre exemplu, dar nu numai din ele, lucru care nu reduce totuși măsura în care ziarele maghiare se interesau de evoluția spirituală a românilor.

Spuneam mai sus că informațiile sînt foarte variate, de la apariția unui nou ziar românesc pînă la înființarea unei societăți culturale, de

la un spectacol sau bal dat în scopuri culturale pînă la o ședință de lucru lunară a Comitetului Central al „Astrei“, de la o reprezentatie teatrală de amatori pînă la organizarea unei mari expoziții, cum fusese aceea din vara lui 1862 de la Brașov¹.

Dintre ziarele maghiare menționate, *Korunk* este primul, în era liberală, pare-se, care publică o știre despre o acțiune culturală românească. În numărul 4 din 7 decembrie 1860, publicul maghiar este înștiințat că în urma unor îndemnuri și sfaturi repetate, omul politic român Sigismund Pop, fostul redactor al ziarului *Amicul Poporului*, care apăruse la Pesta în 1848, avea de gînd a scoate în aceeași localitate o nouă foaie românească (este vorba de *Concordia*) care va apare în anul următor. Ziarul maghiar găsește această inițiativă foarte binevenită și aduce laude lui Sigismund Pop pentru rezultatele obținute în 1848 cu ziarul său². Înființarea unei noi foi românești este considerată drept o necesitate presantă. *Korunk* salută întreaga acțiune și urează lui Sigismund Pop succes deplin pe tărîmul publicistic.

Ar fi interesant de știut dacă în aceste zile de sfîrșit ale anului 1860 redactorii de la *Korunk* cunoșteau sau nu titlul, sau eventual programul ziarului românesc aflat pe cale de înființare, căci atunci am putea măcar bănuî în ce măsură urările de succes făcute lui Sigismund Pop izvorau din speranțe de natură politică. Fapt e că în 9 iulie 1861, *Kolozsvári Közlöny* anunță și el apariția apropiată a ziarului lui Sigismund Pop, dîndu-i și titlul — *Concordia* —, exprimînd nădejdea că el va contribui la realizarea unei adevărate înțelegeri, probabil între români și unguri³. Venind și el, ca și primele două, cu urări de reușită pentru *Concordia*, ziarul *Sürgöny* din Pesta își anunță cititorii, în 26 iulie 1861, că a primit programul *Concordiei* despre care crede că va fi, după apariția ei (stabilită pe 1 august al aceluiași an), purtătorul de cuvînt al unei „uniuni frățești“⁴. *Korunk* declară la 9 iulie 1861⁵ că viitorul ziar românesc se naște din dorința nu odată resimțită și la Cluj de a se înființa o publicație românească redactată în spirit „împăciuitoare și nepărtinitor“. Peste cîteva săptămîni, în 22 august, *Korunk* arată că presa maghiară salută cu bucurie apariția primului număr al *Concordiei*, care va sluji fraternității româno—maghiare, pusă în slujba libertății comune⁶. Grupările politico-culturale din jurul ziarelor *Korunk*, *Kolozsvári Közlöny* și *Sürgöny* își formaseră deci o părere a lor despre destinul *Concordiei*, noul organ publicistic românesc, înțelegînd într-o formă proprie însăși semnificația denumirii acestuia. „*Concordia*“, așa cum o înțelegeau redactorii ziarelor menționate, nu era însă sinonimă cu „*concordia*“ românilor, care, fără a exclude „frățietatea între

¹ G. Cipăianu, *Din activitatea „Astrei“ în 1861 și 1862 (pînă la a doua adunare generală)*, în *Studia*, Series Historia, 1971, fasc. 2, p. 67.

² Nu insistăm asupra conduitei politice a lui Sigismund Pop nici în 1848, nici mai tîrziu, și nici asupra importanței naționale românești a ziarului condus de el în 1848. În legătură cu *Amicul poporului* vezi G. Neamțu, *Din istoria presei românești. „Amicul poporului“ (1848) și „Democrația“ (1849)*, în *AIIC*, IX, 1966.

³ *Kolozsvári Közlöny*, VI, 1861, nr. 107 din 9 iulie.

⁴ *Sürgöny*, I, 1861, nr. 170 din 26 iulie.

⁵ *Korunk*, I, 1861, nr. 145 din 9 iulie.

⁶ *Korunk*, I, 1861, nr. 175 din 22 august.

popoarele conlocuitoare“ (a nu identifica pe nici unul cu ordinea politică a vremii), însemna de fapt unitate în mișcarea națională și colaborare strinsă în lupta de emancipare, pentru obținerea egalității concrete cu celelalte naționalități din imperiu^{6a}, căci armonia frățescă nu putea exista între popoare cu stare politică, socială și culturală diferită. Aceasta nu poate însă goli de valoare aprecierile cu care publiciștii maghiari întimpină ziarul *Concordia*, găsindu-l bine scris, scos în condiții grafice foarte bune, cu un conținut bogat, într-un cuvânt, un organ de presă valoros și interesant.

Aprecierile mai mult sau mai puțin favorabile ale ziarelor maghiare asupra presei românești, aprecieri a căror obiectivitate oscilantă depindea de multe ori de barometrul politic, nu se limitează la *Concordia*. Publicistica, această ramură a activității spirituale românești, a făcut obiectul unei atenții prelungite și insistente din partea ziaristicii maghiare. Presa română și maghiară s-au angajat nu arareori în polemici înverșunate, ce-i drept în jurul unor subiecte politice mai ales, fără totuși ca cele culturale să fi lipsit cu desăvîrșire. Valoarea presei românești s-a impus însă atenției oamenilor de cultură maghiari în anii erei liberale, iar aceștia au subliniat de multe ori remarcabilele sale valențe culturale.

Am spus deja că presa maghiară a publicat materiale destul de numeroase despre societățile culturale românești din cuprinsul monarhiei. Ne vom opri asupra lor, considerându-le deosebit de importante, deși spațiul limitat nu permite o analiză profundă a naturii raporturilor oamenilor de cultură maghiari cu aceste asociații românești.

Avem în primul rînd în vedere articolele cu caracter informativ publicate în zărele ungurești (ele sînt cele mai numeroase), menite a întreține curiozitatea și interesul publicului maghiar față de mișcarea culturală românească. Așa, în 12 martie 1861 *Korunk* informează, preluînd știrea din *Telegraful Român*, că românii din monarhie au obținut aprobarea Cancelariei Aulice Transilvane pentru înființarea unei societăți care își fixase ca scop cultivarea literară, economică și industrială a poporului român. Pentru întocmirea statutelor, relatează în continuare *Korunk*, Andrei Șaguna a invitat „inteligenta“ română mai de seamă la o consfătuire, pe 21 martie 1861⁷. Aceeași informație o găsim în *Kolozsvári Közlöny*⁸, care salută o asemenea inițiativă concepută „pe baze legale“. Cîteva zile mai tîrziu, în 17 martie, *Sürgöny*⁹ preia informația din *Korunk* despre consfătuirea de lucru convocată pe 21 martie de episcopul Andrei Șaguna. În afară de știrea din *Kolozsvári Közlöny*, celelalte două organe de presă maghiare nu-și însoțesc, după cum am văzut, informațiile de comentarii, urmîresc însă evoluția eforturilor românești de fondare a unei societăți destinate a sluji, într-o formă organizată, dezvoltarea culturii românilor din Austria, precum și răspîndirea ei în medii sociale din cele mai diferite. *Kolozsvári Köz-*

^{6a} G. Neamțu, *Activitatea parlamentară a lui Alexandru Roman 1866—1887*, în *AIC*, XII, 1969, p. 85.

⁷ *Korunk*, I, 1861, nr. 65 din 12 martie.

⁸ *Kolozsvári Közlöny*, VI, 1861, nr. 42 din 14 martie.

⁹ *Sürgöny*, I, 1861, nr. 64 din 17 martie.

*löny*¹⁰ nu scapă din vedere nici propunerea făcută în dieta pestană (la discuția asupra legii de naționalitate) de Aloisiu Vlad și Sigismund Popovici, ca dreptul naționalităților de a înființa asociații culturale să fie înarticolat. Același ziar publică în octombrie¹¹ apelul lui Șaguna, care chema „inteligenta” română la Sibiu, pe 4 noiembrie 1861, pentru adunarea constitutivă a asociației culturale proiectate („Astra” — n.n.). În 26 octombrie, *Korunk* publică și el aceeași știre¹², ceea ce *Sürgöny* făcuse încă în 29 septembrie¹³. Ziarul pestan este mai prompt, probabil în virtutea legăturilor strânse care existau între unul din redactorii săi, Kecskeméti Aurél, cu fondatorii „Astrei”. Ziaristul maghiar arăta-se mult interes cauzei românești, despre care se exprimase în scris cu simpatie, fapt ce-i aduse mai târziu alegerea sa ca membru onorar al „Astrei”¹⁴.

În zilele și lunile următoare ale anului 1861 „Astra” este tot mai des prezentă în coloanele ziarelor maghiare. *Korunk* anunță în 8 noiembrie 1861¹⁵ că în urma adunării inaugurale a „Astrei”, la Sibiu, tinerele studios a onorat pe Andrei Șaguna și George Barițiu cu serenadă și „iluminație”, semn al simpatiei și aprecierii pe care elevii și studenții din localitate le nutreau față de cei doi conducători politici și oameni de cultură români. Tot *Korunk* conține amănunte despre lucrările adunării de constituire a „Astrei”, ținută la Sibiu¹⁶. *Sürgöny* publică și el detalii relative la ședințele ținute în 4—6 noiembrie la Sibiu, remarcând entuziasmul participanților, discursul inaugural ținut de episcopul Șaguna, ales președinte al „Astrei”, precum și răspunsul lui Timotei Cipariu, vicepreședintele „Asociațiunii”¹⁷. În 15 și 17 decembrie 1861, ziarul pestan dă publicității statutele „Astrei”¹⁸. Amănunte despre problemele organizatorice ale „Astrei” apar și în *Kolozsvári Közlöny*¹⁹. Ziarul își informează abonații despre alegerea ca membri onorari ai „Astrei” a contelui Csáky György, vicecomitele comitatului Cluj (ca urmare a unor donații bănești destinate a sprijini acțiuni culturale românești) și a redactorului de la *Sürgöny*, Kecskeméti Aurél. *Korunk* din 17 noiembrie 1861²⁰ remarcă și subliniază că naționalitatea și religia nu contează pentru cei care vor să devină membri ai societății nou înființate, și că românii demonstrează astfel că știu a stima și aprecia pe maghiarii care le sînt într-adevăr prieteni. Considerînd chiar că „Astra” nu-și va mărgini influența asupra mediului românesc, aceeași publicație clujeană, în numărul din 16 decembrie 1861, revine cu ma-

¹⁰ *Kolozsvári Közlöny*, VI, 1861, nr. 134 din 25 august.

¹¹ *Kolozsvári Közlöny*, VI, 1861, nr. 166 din 20 octombrie.

¹² *Korunk*, I, 1861, nr. 222 din 26 octombrie.

¹³ *Sürgöny*, I, 1861, nr. 249 din 29 septembrie.

¹⁴ V. Curticăpeanu, *Mișcarea culturală românească pentru unirea din 1918*, București, 1968, p. 68.

¹⁵ *Korunk*, I, 1861, nr. 230 din 8 noiembrie.

¹⁶ *Korunk*, I, 1861, nr. 233 din 12 noiembrie, 236 din 16 noiembrie, 237 din 17 noiembrie, 250 din 6 decembrie.

¹⁷ *Sürgöny*, I, 1861, nr. 261 din 14 noiembrie, 262 din 15 noiembrie.

¹⁸ *Sürgöny*, I, 1861, nr. 288 din 15 decembrie, 289 din 17 decembrie.

¹⁹ *Kolozsvári Közlöny*, VI, 1861, nr. 183 din 19 noiembrie.

²⁰ *Korunk*, I, 1861, nr. 237 din 17 noiembrie.

teriale ample despre „Asociațiune“, adunarea de inaugurare, rosturile ei, sarcinile ei²¹. Își aduce în același timp salutul cu care orice „iubitor de progres“ trebuie să întâmpine asemenea inițiative²². S-a întâmplat însă că hotărîrea românilor de a-și folosi limba și cultura ca arme de emancipare, exprimată fără înconjur de canonicul Cipariu în discursul său ținut la adunarea inaugurală, a nemulțumit redacția aceluiași ziar — *Korunk*. Aceasta publică aproape în întregime discursul lui Cipariu²³ pe care-l comentează și consideră ca fiind o cuvîntare dură, mai mult politică decît culturală. Discuția s-a extins, în termeni polemici ascuțiți, asupra unor teme istorico-politice. Cipariu răspunde cu argumente solide obiecțiilor formulate de cei de la *Korunk*²⁴, prin 15 articole publicate în *Gazeta Transilvaniei*. *Korunk* replică în numărul 254 din 11 decembrie 1861, exprimîndu-și totuși speranța că luminarea spiritelor prin cultură va potoli pasiunile, dar înțelege această luminare într-o formă care ridică semne de întrebare asupra afirmațiilor sale anterioare ocazionate de apariția „Astrei“. O asemenea luminare ar fi însemnat, după opinia redacției de la *Korunk*, scoaterea publicului românesc de sub influența unor persoane înclinate spre „agitație“.

În anii următori *Kolozsvári Közlöny* și *Korunk* continuă publicarea de materiale referitoare la „Astra“, oprindu-se asupra unor acțiuni diverse, organizate de aceasta: adunările sale anuale, expoziția economică românească din Brașov²⁵, alte activități ale asociației. Interesul manifestat de ziarele ungurești față de „Astra“ încă din primii ei ani de existență se va menține decenii de-a rîndul, mărturie a importanței și a eficienței național-culturale a asociației, remarcată ca atare de observatorii maghiari. Deși mai importante decît altele, acțiunile „Astrei“ nu sînt totuși singurele care să fi stat în atenția presei ungurești.

Ziarele din Cluj vorbeau destul de des de asociația românească de lectură fundată în localitate de protopopol greco-catolic Ioan Fecete-Negruțiu, la 1 octombrie 1861²⁶. *Kolozsvári Közlöny* dă de asemenea informații despre înființarea, organizarea și activitatea „Asociației naționale arădene pentru cultura și conversarea poporului român“²⁷. Este semnalată între altele apariția, la 3 martie 1861, a unei societăți românești de lectură la Făgăraș²⁸. Acțiuni mai mărunte, cu caracter cultural sau culturalizator, își găsesc loc și ele în coloanele ziarelor maghiare. Strădaniile românești de a înființa școli sătești sau de grad mai înalt, în limba națională, de înlocuire a cirilelor și de îmbunătățire a ortografiei, năzuința hotărîtă spre înaintare și progres, sînt adesea remarcate de ziarele cercetate de noi. Anii erei liberale pot fi considerați

²¹ *Korunk*, I, 1861, nr. 250 din 16 decembrie.

²² *Ibidem*.

²³ *Korunk*, I, 1861, nr. 252 din 8 decembrie, 253 din 10 decembrie.

²⁴ G. Cipăianu, *op. cit.*, p. 72—74.

²⁵ *Kolozsvári Közlöny*, VII, 1862, nr. 70 din 6 mai, 108 din 17 iulie, 115 din 2 august; *Korunk*, II, 1862, nr. 59 din 15 aprilie, 113 din 30 iulie; *Alföld*, II, 1862, nr. 180 din 6 august.

²⁶ *Kolozsvári Közlöny*, VI, 1861, nr. 166 din 20 octombrie. Vezi și *Sürgöny*, I, 1861, nr. 299 din 7 octombrie.

²⁷ *Kolozsvári Közlöny*, VIII, 1863, nr. 53 din 5 mai, nr. 59 din 19 mai.

²⁸ *Korunk*, I, 1861, nr. 70 din 19 martie.

drept răstimpul în care cercurile politice maghiare iau cunoștință, cu o pregnanță care pînă atunci lipsise, despre o mișcare culturală românească amplă, viguroasă și în plină dezvoltare, manifestată în forme felurite, dar lipsită de porniri exclusiviste, de refuzul valorilor străine.

Cercetarea noastră, limitată atît în intenții cît și în dimensiunile ei propriu-zise²⁹, ne-a dus în urma analizei materialului de presă parcurs, la cîteva concluzii. În primul rînd, considerăm necesar a sublinia importanța remarcabilă pe care o dobîndește mișcarea culturală românească din Austria, între 1860—1863, în ochii oamenilor de litere și ai cercurilor politice maghiare, mai ales în raport cu cele două decenii precedente. Duc la această afirmație amploarea și varietatea informațiilor pe care presa maghiară le publică despre acțiunile culturale românești, semne ale unui interes de netăgăduit. Nu este vorba aici de un surplus de bunăvoință, sau de o bunăvoință gratuită, din partea observatorilor externi, căci mișcarea culturală românească s-a impus ea însăși atenției lor. Fenomenul constatat de noi mai înseamnă și o adîncire a cunoașterii reciproce, survenită în epoca cercetată între reprezentanții celor două culturi. Trebuie de asemenea spus că semnele de întrebare, dezaprobările sau unele atacuri, n-au lipsit din coloanele ziarelor maghiare, care conțin materiale referitoare la inițiative culturale românești, deși cel mai adesea informațiile publicate de ele nu sînt însoțite de comentarii, de luări de poziție din partea redacției. Tonul ziarelor maghiare, care se va schimba simțitor după 1867, este, între 1860—1863, în general acela al înțelegerii și al aprecierii eforturilor românești de propășire culturală. Este în afară de orice îndoială că, într-o epocă atît de frămîntată din punct de vedere politic, calculul, încercarea de a evita întăritarea spiritelor românești, înverșunate în lupta lor pentru autonomia Transilvaniei și pentru drepturi egale în stat, trebuie să fi tras serios în cumpănă. Să nu uităm însă că dincolo de înfruntarea politică pasionată, oamenii de cultură români și maghiari, oamenii condeifului, au știut a găsi momente pentru a înjgheba dialogul spiritual, pentru a încerca măcar să se cunoască mai bine.

Departate de a fi spus totul despre știrile culturale românești din presa maghiară apărută în Transilvania și Ungaria, lucrarea de față nu face decît să invite la o aprofundare a cercetării (prin cuprinderea unui număr mai mare de publicații și prin lărgirea perioadei investigate) care, în cazul cînd se va face, va îmbunătăți mult cunoștințele despre raporturile dintre mediile culte ale celor două popoare.

G. CIPAIANU—A. M. CIPAIANU

²⁹ Nu ne-am oprit asupra detaliilor și erorilor din coloanele ziarelor maghiare care au publicat știri despre mișcarea culturală românească. De asemenea, ținem să menționăm că o analiză minuțioasă a raporturilor dintre aceasta din urmă și cercurile de intelectuali și oameni politici maghiari nu este posibilă decît pe baza unei investigații mai largi, care să beneficieze și de informațiile provenind din alte surse.

JOURNAUX HONGROIS DE TRANSYLVANIE ET DE HONGRIE
SUR DES INITIATIVES ET DES ACTIVITÉS CULTURELLES
DES ROUMAINS DE LA MONARCHIE DES HABSBOURG
(1860—1863).

(Résumé)

A la suite d'une recherche entreprise sur quelques-uns des journaux hongrois qui paraissaient à l'époque, en Transylvanie et en Hongrie, les auteurs essaient de surprendre et de présenter la façon générale dont les milieux cultivés magyars reçurent l'amplification du mouvement spirituel roumain, ainsi que certains des rapports existant entre les intellectuels des deux nations.